

G R O N E M A N N Johan Henrik, smed

d.1.maj 1900 i København

J O H A N S E N Chr. f. Daugaard 30.11.1828 død 5.maj 1913 i København

Pioner for socialdemokratiet i Horsens. KILDER : Horsens Social Demokrats 50 års jubilæumsnummer - Horsens Social-Demokrat 10.august 1959

I artiklen " Tiden længe forinden var præget af socialismens tanker som nytidens pionerer bar frem " (H.S.-D.lo.8.1959 side 6) står bl.a. :Barber Ernst Wilhelm Klein, der var valgt til formand for Fagforeningernes Centralstyrelse i København den 5.maj 1872,berettede fra en provinstantourne i 1874, at Horsens var en af socialismens udfaldsporte i Jylland.Som sædvanlig står Horsens øverst, skrev han.Det synes, om om det navnlig var to mænd,der byggede denne udfaldsport i Jylland,nemlig smed Johan Henrik GRONEMANN og møllebygger Chr.JOHANSEN, der egentlig ikke hed Johansen, men Chr. Johan Frederiksen.

Johan Henrik GRONEMANN var sjakformand hos Møller & Jochumsen.Han var kommet til Horsens i 1870 efter at have arbejdet hos B & W. I 1871 hørte han Poul Geleff i Horsens og blev derefter valgt til formand for en lille afdeling af Internationale, som en lille fløj af arbejdere i Horsens dannede.I juleugen 1871 drog Gronemann og Chr. Johansen på agitation i Horsenslandet.Gronemann tog sig af det faglige arbejde Da slakterne og skomagerne strejkede i Horsens i 1872, lod Gronemann mestrene vide, at hele Internationale stod bag de strejken de, så mestrene måtte hellere bøje sig. Efter " Fælledslaget " i København ville Gronemann prøve ,om politiet i Horsens var som det i København og sammenkaldte til stort folkemøde den 12.maj på den gamle markedsplads ved Nørreport,hvor der samledes et tusinde mennesker. Men forinden havde Gronemann med sin person måttet stå inde for over for politimesteren,at der intet ondt ville ske.Hvilket der heller ikke gjorde.Politiet nøjedes nemlig med at se !

Men længe varede det ikke, før Gronemann blev stillet overfor valget at opgive sit politiske arbejde eller gå fra sit arbejde. Han valgte sin politik, blev fyret, men arbejderne lovede at støtte han,da han så oprettede gæstgiveriet " Jylland " på markedspladsen.Det gik ikke længe, men forinden han forlod egnen, var han i 1873 opstillet til folketinget i Bjerrekredsen og fik 383 stemmer.Der skrives om ham, at hans program mere lignede god jydsk demokrati end Pio-socialismen,han sagde, at der ikke var tale om oprør, arbejderne ville blot have lov til at være med. Hans hverv som formand for Internationale overgik til former Jensen. Gronemann kom til at arbejde i Randers og Aalborg. I Thisted havde han et kort ophold,så kom han til at arbejde på Refshaleøen. Han døde den 1.maj 1900 og blev begravet på Assistens kirkegård i København.

Møllebygger Chr. Johansen bragte socialismen vidt omkring. Videre end Poul Geleff, der holdt sig til de øst- og nordjydske byer,hvorimod Johansen bragte tankerne ud over de uopdyrkede marker gennem alle halvfjerdserne, til han ikke kunne mere. Han stammede fra Daugaard,hvor hans far, Johan Fr.Sørensen, var husmand og møllebygger. Han fødtes den 30.november 1828. I 1869 kom han og hans familie til Horsens, fik bopæl på Spedalsø og arbejdede hos Møller & Jochumsen. I 1871 kom Geleff til Horsens og talte.Chr. Johansen blev grebet, men det var M.A.Sommer, der kom

G R O N E M A N N Johan Henrik, smed

d.1.maj 1900 i Kbhvn

Johansen Chr. f. i Dagugaard 30.11.1826 - d. 5.maj 1913 i Kbhvn.

senere , der vakte Johansen til at blive socialist. (SOMMER Mogens Abraham, leg-
presikant og politiker, f. 4.6.1829 i Ribe, d.5.2.1901 i Aalborg. Sommer stillede
sig også ved folketingsvalg i flere nordjydske kredse, var republikaner og blev
straffet for majestætsførmærelse, sluttede sig til de første socialdemokrater, men
da han blev holdt ude af partiledelsen, hævtede han sig på Louis Pio efter dennes
fængsling ved fra Chicago - Sommer var flere gange i Amerika - at skrive et brev
til ham, beregnet på at skulle falde i forhø sdommerens hænder og yderligere
kompromittere Pio. Sommer døde glent og uebærket). DANSK BIOGRAFISK LEKSIKON)
Johansen blev medlem af Internationales første bestyrelse og formand for tømrer-
nes og murerens og snedkernes sektion. Han talte langt bedre end Gronemann og var
et sammenligne med en Goliath ved siden af Gronemann, der hørte til de tæbyggede.
Han gik i gang med mestrene for sine fag og opfordrede dem til at nedsætte arbejds-
tiden til 12 timer med to timers spise- og hviletid. Samtidigt rettede han en op-
fordring til alle tømrere, murere og snedkere i hele landet om at forene sig. Sine
talegaver udfoldede han i Horsens og Horsenslandet. I juni 1871 indviedes afdelin-
gens fane, som Johansen havde givet tegning til. Det var en 3 m² rød dug, på hvil-
ken var fremstillet et lam og en løve liggende fredeligt ved hinanden side, samt en
hvid og en neger, der veksler håndtryk, alt indrammet med en krans af egblade. In-
gen oprørsfane, men et motiv fra skriften. Johansen var en religiøs natur, der
bekendtgjorde, at han, om Gud vil, ville tale hver torsdag aften i " Dannebrog "
om socialismen.

Chr. Johansen stillede sig til folketingsvalget i Horsens i september 1872 og fik
det højeste stemmetal nogen socialdemokratisk kandidat fik ved dette valg, nemlig
393. Det kan have sin lokale interesse at opfriske, at Chr. Johansens modkandidat
var den senere så kendte fredsforbæmper Fr. Bajer, der dengang var en ung løjtnant
og lærer, og dertil venstremand. Egentligt havde Johansen tænkt at trække sig
tilbage til fordel for ham som et led i alliancepolitikken, men så skete der det,
at Bajer på et møde udtalte, at Johansen havde fået fattighjælp ! Med dette for-
holdt det sig således, at Johansen efter et ulykkestilfælde havde fået kommunelån
på en snes rigsdaler, der forlangt var tilbagebetalt. Både Johansen og Gronemann
angreb stærkt Bajer for hans uridderlige adfærd. Nå, Bajer blev jo klogere efterhån-
den, så klog, at han fik den ære at få en gade i Horsens opkaldt efter sig. Var det
ikke en ide med en Chr. Johansens gade ?

Arbejderne og småfolk i det hele taget var glade for at høre Chr. Johansen. Men det
var herredsfoged Wulff (?) i Bjerre herred ikke. Derfor kaldtes Wulff i " Sociali-
sten " for Crone den lille (Crone var Københavns politidirektør se Otto Rung "Fra
min klunketid). Altid var herredsfogeden efter Johansen, selv om denne talte om,
at arbejderne skulle vinde frem med fred og kæmpe. Da Internationale blev forbudt
efter slaget på Nørrefælled i København, ramte forbudet også provinsen. Johansen

J O H A N S E N Chr. møllebygger, f. i Daugaard 30.11.1826 - d. 5.maj 1913 i Kbhvn blev derfor den drivende kraft her for oprettelsen af nye foreninger. Han udlagde programmet og forfattede lovene, da arbejderne i Horsens den 24. august 1873 stiftede Dansk Socialdemokratisk Arbejderforening på ruisebne af Internationale med en ung skrædersvend S.Petersen som formand. Johansen virkede videre i Aarhus, Skanderborg, Vejle, Assendrup, Hørning og Albræk, der kunne ikke averteres med møderne af hensyn til myndighederne, men Johansen sendte bud, at han kom og så gik budet videre fra dør til dør.

Om forfret, det må have været i 1874, havde Wulff forbudt Johansen at holde offentligt møde i Smedskærslund. Så holdt de møderne i en stue med vinduerne åbne af hensyn til de nange, der ikke kunne være i stuen. Det opdagede herredsfogeden, der kom sammen med sognefogden og forlangte vinduerne lukkede ! Folk skal ved denne lejlighed taget sig et grin af herreds ogdens aktion, og det gjorde jo ikke hans sind lettere. Han samlede materiale mod Johansen, og da denne i september skulle have talt ved et møde hos Hans Jørgen Nielsen fra Fredericia for nogle Koldingarbejdere, kom Johansen ikke. Han var nemlig i Bjerre Barrit blevet anholdt af herredsfogdens gendarm (kan ikke passe gendarmrikorpset oprettedes ved provisorisk lov af 27.oktober 1885 - ophævet 1894 efter at konsejlspræsident Estrup havde været genstand for et mislykket attentat på Toldbodvej den 21.oktober 1885 ,egos parentes) og sat i Sønder Bjerre arrest, hvorfra han overførtes til et sikrere sted i Horsens. Partifallerne krævede han løs adt mod kaution, men den ville herredsfogden ikke gå med til, han kunne dog ikke hindre, at en nedsat damekomite hver dag kom med mad til Johansen, og da denne nogle uger senere løslodes mod en bøde på 22 rigsdaler, fordi havde kaldt herredsfogden for idiot, betaltes bøden af en indsamling, som Demokratisk Arbejderforening i Århus foretog ved et møde. Johansen slog sig sammen med missionærerne Mogens Sommer og Zimmermann. De drog rundt fra by til by og fra egen til egne østkysten op, over Jorðjyllabd og ned mod vest til den nye by Esbjerg og til Fanø, hvor Johansen blev stenet af nogle styrmandselever der pryglede han. Johansen kom tilbage til Horsens, men skræder Holm fra København kaldte hans agitation" forsømt og uheldigt ledet ". Dette og forslaget om oprettelse af et agitationsfond i Horsens, førte til et brud mellem Johansen og Horsensforeningen. Men Johansen tilbageviste Holms angreb med at pege på, at han havde pløjet den jydste hede og, medens man på Sjælland ikke havde bestilt noget. Klein fik bragt en forsoning i stand. Johansen måtte af hensyn til sin familie opgive sine rejser og passe sit arbejde. Han løste i 1875 tørreremesterborgerskab i Horsens og ernærede sig kummerligt her et par år.

Ved folketingsvalget i 1876 var Johansen opstillet i Skanderborgkredsen mod Jensen-Toustrup, men fik kun 74 stemmer. Da Pio og Geleff måtte opgive i København, måtte Johansen også holde op i Jylland. Han rejste i 1877 til København og arbejdede som tørrer. Han blev senere tørrerentreprenør for fjerresenet, hvilket gav ham arbejde i 15-16 år. Midt i halvfemserne blev han leder af et herberge i Dronningens

G R O N E M A N N Johan Henrik

4

J O H A N S E N Chr. , møllebygger

Tværgade i København og skildredes som en god herbergsfatter for de af samfundet mest forsømte. Hans kone døde i 1899. Selv levede han resten af sit liv af sin alderdomsunderstøttelse og sine veteranpenge, han havde været med i krigen 1848-49 og 50. Han døde den 5. maj 1913 og blev begravet på Vestre kirkegård i København. Glæmt af sin samtid.

Men hans værk og hans tro levede efter ham !

(Artikklen formentlig skrevet af rektor Sophus Rasmussen)

SOMMER M.A. se Aalborg Stiftstidende 5., 6. og 8. februar 1901.

GRONEMANN Johan Henrik , se " En Bygning vi rejser " bind I, pag. 75, 77, 78, 103 og 176

JOHANSEN Chr. se " En Bygning vi rejser ", bind I pag. 75, 78, 86, 103, 176, 188

SOMMER M.A., Se " En bygning vi rejser " bind I, pag. 57, 69, 78

ZIMMERMANN F.L., missionær se " En Bygning vi rejser " bind I, pag. 58

Socialdemokratiet i Horsens se " En Bygning vi rejser " Bind I pag. 160, 176, 180, 233 f., 236, 330, Bind II pag. 408, Bind III pag. 72. f., 144